

BUSSUMER LEONARD HANAU

De laatste commandant van Vesting Naarden

Anders dan zijn vader, een portretschilder in Utrecht, kiest de in 1866 geboren Leonard Hanau voor het leger. Na de H.B.S. volgt hij in Delft de artillerie-cursus in ballistiek. In 1906 wordt hij als kapitein der artillerie in de Vesting Naarden geplaatst.

Na de Frans-Duitse Oorlog van 1870 groeit in Nederland de vrees voor het Verenigd Duitsland van Bismarck. Nederland versterkt zijn linies en vestingen. Vesting Naarden krijgt bomvrije kazer-

nes, zoals de Promers, de Oranje en de Oude Molen. Als leefruimte zijn deze bunkers ongeschikt door de slechte ventilatie. In de slaapruidten voor twintig soldaten druipen 's morgens de condens langs de muren omlaag.

Vanaf 1898 kunnen jongemannen van stand niet langer de militaire dienstplicht tegen betaling overdragen aan een plaatsvervanger en moeten ze zelf in dienst. Voortaan komen de rekruten dus uit alle lagen van de bevolking,

■ Leonard Hanau.

UIT DE FOTOCOLLECTIE VAN HET GEMEENTEARCHIEF

www.gooienvechthistorisch.nl 035 207 09 99 Cattenhagestraat 8, Naarden

Bij de 'waarzegster'

In 1962 werd op de Godeline Mulo in Naarden een fancyfair gehouden voor de slachtoffers van een aardbeving in het toenmalige Perzië. De meisjes op de foto (inclusief de 'waarzegster') waren de initiatiefnemers van deze liefdadigheidsactie. Ze schreven fabrieken aan voor gratis producten die vervolgens in de herfstvakantie op school werden verkocht op de fair. De vriendinnen wisten hiermee veel geld op te halen.

FOTO EN TEKST: STREEKARCHIEF GOOISE MEREN

■ Hanau met zijn vrouw Johanna en zijn dochter Dora.

wat het vestinglegertje tot een sociaal laboratorium maakt, gevuld met een derde brave gezagsgetrouwe provincialen en twee derde opstandige, anarchistische Amsterdammers, twee groepen die samen exerceren, de vloeren boenen en de latrines zuiveren. Verveling, ergernis, drankzucht en losbandigheid heersen.

Pater Familias

In de zomer van 1906, het jaar waarin kapitein Hanau in Naarden aankomt, is het raak: infanteristen en artilleristen houden een broodstaking! Het brood is zuur en heeft een bijsmaak. De bakkers in Naarden pleiten zich vrij: Den Haag stuurt ons oud meel! Het is aan kapitein Hanau om orde en rust te brengen, daar is hij op geselecteerd: een sociale 'pater familias', vriendelijk en correct naar hoog en laag, met een luisterend oor, kleine geschillen oplossend, maar gestreng, regel is regel, negen uur is negen uur, dan behoort je binnen de vesting te zijn! In de strenge winters verhuist kapitein Hanau zijn schutters uit de natte slaapbunkers naar de Weeshuis-kazerne.

Symbiose

In Naarden kan het garnizoensleger niet buiten de nijvere stand: de bakker, schoenmaker, smid, brugwachter, kleermaker, caféhouder, wasvrouw en dame ter vertroosting. De burgemeester van Naarden wil zoveel mogelijk inwoners, dus verplicht hij alle leden van het garnizoensleger

binnen de grenzen van Naarden te wonen! Maar voor de officieren zijn geen geschikte woningen. Ten minste 21 officieren wonen in Bussum, waaronder kapitein L. Hanau en zijn vrouw J.P.D.M. Baesjou. Zij wonen aan de Generaal de la Reylaan nummer 25.

De onverwachte vijand

Als de Eerste Wereldoorlog plotseling uitbreekt, is Naarden in rep en roer. De stoomtram mag niet meer door de vesting rijden. De stadspoorten krijgen extra bewaking. Zonder pasje geen toegang! Kapitein Hanau laat loopgraven en schutterswallen aanleggen langs de Bedekte Weg.

Sluipend duikt een heel andere vijand op. Op 13 en 14 januari 1916 ontwikkelt zich een noordwesterstorm samen met een springvloed: de gevreesde

Zuiderzeevloed. De schutbalken onder de Zeebrug van Naarden zijn niet geplaatst. Het zeewater spoelt wild de vesting binnen en vult via de straten de voorraadkelders. Het is relatief klein leed: in de polders ten noorden van Amsterdam verdrinken zeshonderd koeien en tweeduizend schapen.

Oude Vesting en Nieuw Toerisme Zwarte kanonnen reiken steeds verder, uit vliegtuigen vallen bommen, bij dit geweld zullen de Vesting Naarden en haar woningen snel verkrummen. In 1926 komt een einde aan de status van Naarden als vesting met Verboden Kringen waarbinnen niet gebouwd mag worden. Enkele jaren daarvoor, in 1923, wordt Leonard Hanau bevorderd tot commandant van de vestingartillerie van Utrecht.

In 1925 verlaat Leonard het leger als generaal-majoor, 59 jaar oud. Als vrij man spant Leonard Ha-

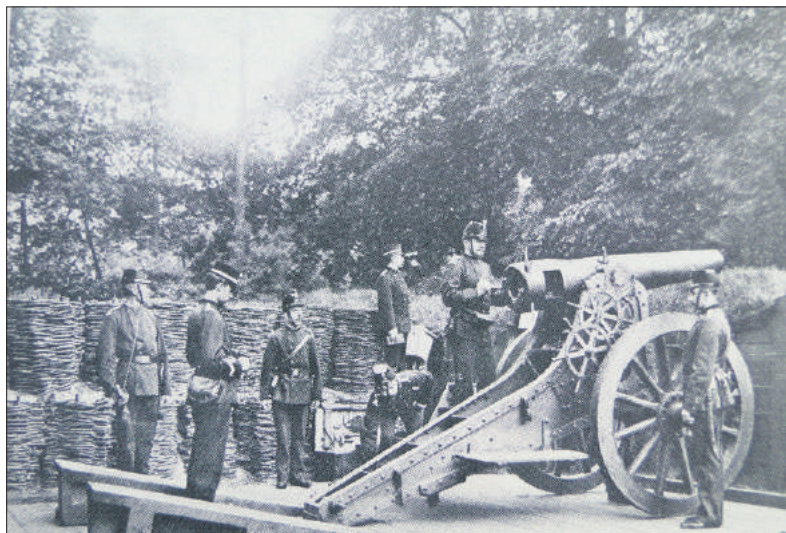
Ten minste 21 officieren wonen in Bussum, waaronder kapitein L. Hanau en zijn vrouw J.P.D.M. Baesjou.

nau zich in als secretaris van de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer. Met behulp van militair-strategische kaarten ontwerpt hij fiets- en wandelkaarten. Hij maakt VVV-gidsen met alle bijzonderheden van het Gooi. In 1934 overlijdt Leonard, in 1949 zijn vrouw, Johanna P.D.M. Hanau-Baesjou. Zij rusten op de R.K. Begraafplaats te Bussum.

Bronnen:

Persoonsgegevens Archief Gooi en Vechtstreek, FamilySearch.org, overlijdensbericht Het Vaderland 09-12-1934, andere kranten uit de periode 1906-1949 en informatie van de familie.

Gerard Hoogendijk

■ Hanau op de achtergrond met verrekijker.